

Jaume MENSA I VALLS
Universitat Autònoma de Barcelona – Institut d'Estudis Catalans
Jaume.Mensa@uab.cat
ORCID: 0000-0002-3750-1226

ELS ARNALDI DE VILLANOVA OPERA THEOLOGICA OMNIA
(AVOThO)*

Abans de fer la memòria pròpiament dita d'aquests 10 anys, m'agradaria explicar breument els antecedents dels *Arnaldi de Villanova Opera Theologica Omnia* (AVOThO). Els AVOThO són un projecte promogut per l'Institut d'Estudis Catalans i la Facultat de Teologia de Catalunya (ara Ateneu Universitari Sant Pacià, AUSP), en el marc d'un conveni més general signat entre les institucions esmentades, que consisteix en l'edició de les obres espirituals o teològiques d'Arnau de Vilanova. El projecte fou assumit per la Union Académique Internationale i forma part del Corpus Philosophorum Medii Aevi (núm. 9/5).¹

L'edició de les obres espirituals o teològiques d'Arnau de Vilanova és una empresa que ve de molt lluny. Tot just fundat l'Institut d'Estudis Catalans (IEC), Antoni Rubió i Lluch, Ramon d'Alòs-Moner, Lluís Faraudo de Saint Germain, entre d'altres, s'interessaren per Arnau de Vilanova i començaren a editar la seva obra i la documentació referida a la seva persona. Després de la guerra civil espanyola de 1936-1939, l'IEC aprovà una comissió, formada per Ramon Aramon, Miquel Batllori, Pere Bohigas, Joaquim Carreras, Jordi Rubió i Ferran Soldevila, encarregada d'elaborar un pla de treball i d'editar l'obra espiritual o teològica de mestre Arnau. Ramon Aramon presentà aquest pla a l'assemblea de la UAI l'any 1950 i el 1951 fou decidida la seva incorporació al «Corpus Philosophorum Medii Aevi», amb el nom *Arnaldi de Villanova Scripta Spiritualia*. Eren anys de dificultats i de penúries de tota mena, però el projecte tirà endavant, a empentes i rodolons. L'any 1971 fou publicat el primer volum, que contenia el gran comentari a l'Apocalipsi atribuït a Arnau de Vilanova. I el 2002, el segon, dedicat a la traducció grega, contemporània del mestre, de vuit escrits espirituals seus. Entre els anys 2002 i 2004 el projecte fou redefinit: d'una banda, perquè l'obra editada en el primer volum va resultar ésser apòcrifa i aquest fet obligava a replantejar moltes qüestions. De l'altra, perquè semblava oportú d'adoptar una nova metodologia d'estudi

* La redacció d'aquest treball s'emmarca dins el projecte «Arnau de Vilanova Digital», PID2019-104308GB-I00, finançat pel Ministerio de Ciencia e Innovación.

1. Cf. Jaume MENSA I VALLS, *L'Institut d'Estudis Catalans i els estudis arnaldians (1907-2016)*. Discurs de recepció com a membre numerari, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 2018.

i d'edició, més en consonància amb els paràmetres científics actuals. Aquesta nova metodologia era bàsicament la que Josep Perarnau ja havia fet servir en edicions arnaldianes publicades dins l'«Arxiu de Textos Catalans Antics».

El 2011, any d'inici del període que hem de ressenyar, ja havien estat publicats per Josep Perarnau els volums III (2004) i IV (2007), amb les primeres quatre obres teològiques d'Arnau de Vilanova: la *Introductio in librum Ioachim De semine scripturarum*, l'*Allocutio super significatione nominis tetragrammaton*, l'*Alphabetum catholicorum* i el *Tractatus de prudentia catholicorum solarium*. Els volums I i II eren reservats a la bibliografia i a la descripció dels manuscrits i al diplomatar, i hom preveia la seva publicació per a més endavant. Des de l'any 2007, el Dr. Perarnau estava treballant en l'edició del volum V (*Tractatus de tempore adventus Antichristi. Ipsius et aliorum scripta coeva*). Fou publicat l'any 2014. Dissortament ha estat el darrer volum elaborat pel professor Perarnau. A partir de 2014, ell mateix —ajudat tothora pel Dr. Marcel Coromines— i la Dra. Barbara Scavizzi preparaven el volum VI, volum que havia de contenir el *Tractatus de mysterio cymbalorum Ecclesia* i les dotze lletres (conegudes amb el nom *Tractatus epistolarum christini*) amb què mestre Arnau de Vilanova envià el tractat a dotze destacats destinataris. El prof. Perarnau era el responsable del *De mysterio*, la Dra. Scavizzi de les lletres. Les feines d'edició s'allargaven, els curadors treballaven a un ritme diferent. Quan Josep Perarnau va haver de deixar de treballar, tot just havia enllestit un primer esborrany del text del *De mysterio*. Caldrà elaborar, doncs, l'aparat crític de variants, l'aparat crític de fonts, l'aparat de comentaris i l'estudi introductori. Esperem que la Dra. Scavizzi pugui finalitzar l'edició del *Tractatus epistolarum christini* ben aviat.

Entre l'any 2017, quan les forces de Josep Perarnau ja començaven a flaquejar, i el 2019, d'acord amb les autoritats de l'AUSP i de l'IEC, hom ha redefinit el projecte per assegurar-ne la seva viabilitat, prenent les decisions següents:

a) Reprogramar els volums per tal de facilitar la preparació independent i autònoma de cada volum.

b) Mantenir l'ordre cronològic dels volums, però, obrir la possibilitat de publicar-los per un ordre diferent. Així ho fan altres col·leccions, com per exemple els *Arnaldi de Villanova Opera Medica Omnia*. De fet, els volums III i IV, editats pel Dr. Perarnau, ja foren publicats abans que els volums I i II.

c) Encarregar-me l'execució d'aquest pla. Com que tots els projectes de la UAI han d'ésser flanquejats per una comissió, en aquest mateix període l'IEC ha procedit a renovar-la. Actualment és formada per Josep Perarnau (president honorari), pels vocals Josep Alanyà, Lluís Cifuentes, Sebastià Giralt, Sergi Grau, Francesco Santi, Barbara Scavizzi i per mi mateix, que exerceixo de president.

Aquests canvis van permetre de donar un nou impuls al projecte. L'estat actual dels treballs és el següent:

a) L'any 2019 va ésser publicat el volum XIV, a cura de Jaume Mensa, amb l'obra *Interpretatio de visionibus in somniis dominorum Iacobi secundi, regis Aragonum, et Friderici tertii, regis Siciliae, eius fratris*. Aquest volum fou lliurat pel llavors president de l'IEC, senyor Joandomènec Ros, a la UAI, amb motiu de la festa del centenari d'aquella institució (tardor de 2019).

b) Actualment hi ha dos volums totalment acabats. El volum II, que conté el *Diplomatari arnaldia*, a cura de Josep Alanyà; i el volum XII, dedicat a l'*Antidotum contra venenum effusum per fratrem Martinum de Atbeca, praedicatorum*, i a la *Praesentatio facta Burdigaliae*, a cura de Jaume Mensa. Esperem publicar-los ben aviat (2022).

c) Hem esmentat abans que la Dra. Barbara Scavizzi està acabant d'enllestir el *Tractatus epistolarum christini*. Esperem poder-lo publicar, com a fascicle autònom (AVOThO, 6.2) properament.

d) Els doctors Francesco Santi, Jaume de Puig i servidor estem treballant en el volum IX (*Eulogium de notitia verorum et pseudoapostolorum, Denuntiationes Gerundenses, Confessio Ilerdensis*). El prof. Francesco Santi i un grup de deixebles de la Universitat de Bolonya han completat una edició preliminar de l'*Eulogium*, i servidor ha fet el mateix amb la *Confessio Ilerdensis*. Aquest volum no es farà esperar!

e) L'any 1982 el professor Cosimo Reho va llegir la seva tesi de filosofia dedicada a estudiar i preparar l'edició del *Gladius iugulans thomatistas* d'Arnau de Vilanova. Dissortadament, per problemes de salut, el P. Reho actualment no està en condicions de treballar en l'edició d'aquell tractat per als AVOThO, però ho està fent un company seu de claustre, el professor Ernesto Dezza (Universitat Antonianum).

De totes aquestes decisions i de l'estat de les edicions n'hem informat puntualment a la Union Académique Internationale en els preceptius reports biennals i sexennals. Agraïm als responsables d'aquesta institució, així com al delegat de l'IEC, Sr. Josep Guitart, el seu suport constant al projecte.

No voldria acabar aquesta breu crònica sense esmentar dues publicacions: les *Actes de la III Trobada d'estudis sobre Arnau de Vilanova*, a cura de Josep Perarnau, publicades dins l'«Arxiu de Textos Catalans Antics», 30 (2011-2013), 5-497, i, com a volum autònom, en la col·lecció Treballs de la Secció de Filosofia i Ciències Socials, núm. 46, Barcelona, IEC, 2014. La segona és el llibre de Sergi Grau, *Les transformacions d'Aristòtil. Filosofia natural i medicina a Montpeller: el cas Arnau de Vilanova (c. 1240-1311)* (Treballs de la Secció de Filosofia i Ciències Socials, 50), Barcelona, IEC, 2020. Aquest llibre, que va mereixer el Premi de Filosofia Joaquim Carre-ras i Artau 2017 de l'IEC, té el seu origen en la tesi defensada per l'autor en el Departament de Filosofia de la Universitat Autònoma de Barcelona, l'any 2015, i dirigida pels professors Michael McVaugh, Sebastià Giralt i per mi mateix.

Agraïm a la Secretaria Científica, a la Secció de Filosofia i Ciències Socials de l'IEC, i a la Unió Acadèmica Internacional, els ajuts econòmics que han permès i permeten de portar a bon fi aquest projecte i a les autoritats de l'Ateneu Universitari Sant Pacià i de l'IEC tot el que han fet per assegurar-ne la continuïtat.